

6. Леонтьев А.А. Язык, речь и речевая деятельность. – М.: Просвещение, 1969. – 212 с.
7. Маркова А.К. Психология усвоения языка как средства обучения. – М.: Педагогика, 1974. – 239 с.
8. Онуфрієва Л.А. Психологічна готовність до самостійної іншомовної діяльності // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. – К., 2008. – Т.10, Вип. 7. – С. 362-371.
9. Пассов Е.И. Теоретические основы обучения иноязычному говорению в средней школе: Автореф. дис. д-ра психол. наук: 13.00.02 / Моск. гос. ин-т. – М., 1981. – 34 с.

The article opens the issue of independent work of students in the process of mastering their foreign language. Reform of secondary, vocational and higher education provides to increase percentage of independent cognitive activity in learning, which is an important prerequisite for further self-education. The purpose of the educational process had higher in – the ability of students to self-employment as personality traits.

Keywords: independent study, self-learning activities, self, samokeruvannya, personality, independent, foreign language acquisition.

Отримано: 7.02.2010

УДК 159.923:316.6

О.М.Павленко

Теоретично-психологічні основи дослідження соціальної компетентності дошкільників

Розглянуто проблеми соціальної компетентності у різних наукових сферах: політиці, психології, педагогіці, соціології та філософії. Виділено та описано функції, зміст і структури соціальної компетентності. Також розглядається вплив різних програм дошкільного виховання на формування соціальної компетентності дітей.

Ключові слова: соціалізація, навички взаємодії, самореалізація, відчуття, спілкування, вербальна компетентність, оперативна соціальна компетентність, комунікативна компетентність, его-компетентність.

Рассмотрены проблемы социальной компетентности в разных научных сферах: политике, психологии, педагогике, социологии и философии. Выделены и описаны функции, содержание и структуры социальной компетентности. Также рассматривается влияние разных программ дошкольного воспитания на формирование социальной компетентности детей.

Ключевые слова: социализация, навыки взаимодействия, самореализация, ощущение, общение, вербальная компетентность, оперативная социальная компетентность, коммуникативная компетентность, его-компетентность.

Соціалізація сучасного дошкільника відбувається у досить складних умовах. Адаже традиційно дитина включалася у певну виховну систему й ставала носієм відповідного способу життя. Сьогодні проблема розриву поколінь стає особливо гострою, тому що старші покоління переживають ресоціалізацію. Відчутний також брак життєздатних спільностей людей, розпад традиційної родини, перенасиченість інформацією “антигуманного” змісту через засоби масової інформації, тощо.

Виходячи з гуманістичної парадигми, соціалізація може характеризуватися як процес засвоєння і використання дитиною у поведінці та діяльності системи духовно-моральних цінностей, в яку вона включена (Л. Виготський, І. Бех, В. Максименко, С. Максимова). Передусім це стосується формування в дітей відкритості до світу людей, виховання навичок соціальної поведінки, свідомого ставлення до себе як до вільної самостійної особистості та до своїх обов’язків, що визначаються зв’язками з іншими людьми, формуванням готовності до сприймання соціальної інформації, вихованням співчуття, співпереживання, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки.

Наукова розробка проблеми соціальної компетентності почалася у кінці ХХ століття. Психологи (Ю. Меля, К. Рубин, Л. Роуз-Креснор, У. Пфрінгстен і Р. Хінтч), соціологи (В. Ядов, А. Корнілова, І. Тетаренко), педагоги (Е. Коблянська, І. Песков, В. Кожевников) так чи інакше торкалися проблеми соціальної компетентності, описували та досліджували такі феномени: навички взаємодії, соціальну взаємодію, мотивацію, готовність до життя, поведінкові сценарії, хоча не завжди вживали термін “соціальна компетентність”. В теперішній час поняття “соціальної компетентності” не є остаточним, а дослідження розвитку дошкільних закладів освіти незавершеним.

Психолог М. Осоріна розглядає дитячий фольклор з точки зору соціальної компетентності. Вона визначає її як систему, що містить сформовані механізми навчання комунікативних умінь, які надають дитині можливість субкультурної готовності до виходу у доросле життя. Осоріна визначила, що чим старшою стає дитина, тим більш

винахідливими стають пояснення, небажання виконувати вимоги дорослих.

У 1980 році соціолог Р. Селмана опублікував модель, у якій описує неосмислене та егоїстичне ставлення дітей дошкільного віку до однолітків. В. Калінен розглядає соціальну компетентність через вплив комунікації на засвоєння іноземної мови. Високий рівень дитячої комунікабельності сприяє розвитку здібностей до засвоєння іноземної мови.

Мета дослідження:

1. Розглянути проблеми соціальної компетентності в науковій літературі.
2. Дослідити зміст, структуру, функції соціальної компетентності особистості.
3. Вивчити розвиток соціальної компетентності у дітей.

Аналіз наукової літератури показує, що первинне тлумачення терміна “соціальна компетентність” стосувалося, в основному, професійної діяльності, і трактувалося як досконале знання своєї справи, вершина розвитку професійної майстерності. Однак згодом рамки соціальної компетентності були розширені до різних сфер людської життєдіяльності. Сьогодні соціальна компетентність вже не вкладається у вузькі межі професіоналізму і є робочою дефініцією не лише менеджменту, а й у психології, педагогіці, політиці, соціології та філософії. Все це вказує на інтегративний, міждисциплінарний і надпредметний характер соціальної компетентності.

Соціальна компетентність – категорія багатогранна, може стосуватись як однієї конкретно взятої особистості, так і цілої соціальної групи, вона вказує не лише на вміння, знання, досвід, а й на самостійність, рівень освіченості, життєві та професійні цінності, здатність ефективно розв’язувати нові, нестандартні завдання тощо. Проявляється соціальна компетентність у будь-якій соціальній взаємодії: у стосунках з батьками, однолітками, вихователями, що свідчить про розширення сфери соціальної компетентності.

У різних наукових сферах виділяють такі проблеми соціальної компетентності:

Політика розглядає проблему соціальної компетентності з точки зору інформаційної природи соціуму і характерні для сучасного суспільства процеси самоорганізації та самоуправління, тобто проблема соціальної компетентності набуває нового змісту. Суть її можна коротко означити таким чином: в умовах сьогодення індивід, група, які опиняються віч-на-віч із величезним обсягом інформації, що характеризується високою невпорядкованістю, часто виявляють непередбачені смислові зв’язки, контексти і прагматичні підтексти.

Отже, у глобальних масштабах у політиці проблема соціальної компетентності спричинила, на нашу думку, кілька цивілізаційних феноменів:

1. Відхід у минуле ідеократичних традицій, ідеологічних доміант у політичній ідентифікації та стратифікації.
2. Затвердження нового принципу формування соціальної ієрархії: за ознакою соціальної компетентності – близькістю до реальних важелів і механізмів прийняття соціальних рішень.
3. Поява спеціальних професій, пов’язаних із соціальною презентацією і репрезентацією. Соціальна компетентність стає не функціональною, а символічною вимогою до особистості. До певної міри, соціальну компетентність можна вважати побічним наслідком виникнення, так званого, інформаційного суспільства, найбільш об’єктивним показником якого є, за спостереженням М. Маклюєна, різке зростання обсягів інформації, що перебуває в цивілізаційному вжитку.

Будуючи інформаційне суспільство, Захід формує для себе специфічні проблеми, закорінені в його інтелектуальні традиції. Очевидно, за аналогією з принципами побудови Світової павутини, дослідники інформаційного суспільства прогнозують зміни не лише в комунікації, але й в управлінні [3, 21-23].

У соціології проблема соціальної компетентності розглядається з тієї точки зору, що в добу інформаційного суспільства в Україні істотно зростають вимоги до кваліфікації та якості підготовки майбутніх фахівців [9, 288]. І це природно, оскільки одним із наслідків демократичної революції у світі стало загострення проблеми соціальної компетентності. Ця категорія давно входить до апарату соціальної психології і в цьому розумінні відображає, передусім, рівень адаптованості індивіда до конкретних соціальних умов. Провідні західні фахівці зазначають, зокрема, різке зниження адекватності свідомості і самосвідомості пересічного члена розвинутого постіндустріального суспільства та його здатності до само-реалізації.

У період становлення молоді вступає в громадське життя, система цінностей якого відрізняється від колишніх поглядів. У сучасному суспільстві молода людина вперше “стикається з хаосом антагоністичних оцінок”. Основним завданням навчання є проблеми соціальної компетентності та оволодіння інструментарієм, який дозволить йому виділити критерії:

- приймати рішення стосовно себе самого і прагнути до розуміння власних відчуттів і вимог;
- забувати неприємні відчуття і власну невпевненість;

- мати уявлення про оптимальні шляхи досягнення мети;
- правильно розуміти бажання, очікування та вимоги інших людей, зважувати і враховувати їхні права;
- аналізувати сферу, визначену соціальними структурами й установами, роль їхніх представників і включати ці знання у власну поведінку;
- мати уявлення, як з урахуванням конкретних обставин і часу поводитися, зважаючи на потреби та поведінку інших людей;
- розуміти, що соціальна компетентність не має нічого спільного з агресивністю і допускає повагу прав та обов'язків інших.

Проблеми, які розглядаються у педагогіці. Історико-педагогічний аналіз свідчить про те, що підготовка соціально інформованого громадянина, обізнаного фахівця, орієнтованого в життєвих ситуаціях, представлена у педагогічних концепціях багатьох авторів минулого. Проте найбільш інтенсивно феномен соціальної компетентності в зарубіжній і вітчизняній гуманітарній науці став предметом вивчення тільки у 20 столітті. М. Аргайл, І. Архипов, Н. Ахтамзян, В. Краєвський, Л. Петровська, Ю. Хабермас, А. Хуторський розглядають проблему соціальної компетентності з різних методологічних позицій, розкривають її суть, як охарактеризовані шляхи формування в різних видах діяльності, встановлений зв'язок рівня сформованості і дезадаптації [12, 432].

Якщо розглядати проблему соціальної компетентності в сучасному розвитку педагогічної думки в Україні, то ця проблема характеризується пошуком нових підходів до побудови освітньо-виховного процесу. Законом України “Про освіту”, державними національними програмами “Освіта” та “Діти України” визначено, що особливої ваги набуває єдність виховних вимог до дитини протягом тривалого періоду становлення особистості, починаючи з раннього дитинства. Це потребує формування у дитини сталих тенденцій у поведінці, здатності до самостійного критичного мислення, до засвоєння нового знання, соціальної та моральної зрілості [10, 25].

Значення соціальної проблеми особистості, що полягає в різних видах діяльності, розглядається у вітчизняній педагогіці і соціології. У ході дослідження можна зробити висновок про наявні вікові можливості дошкільників у засвоєнні моральних цінностей, зокрема відповідальності. Дослідження педагогічних умов виховання, які проводились стосовно означеної проблеми, здебільшого орієнтувались на відповідальну поведінку в межах виконання обов'язку, вони розрізняють рівні відповідальності дошкільників, акцентуючи увагу на динаміці формування ініціативної відпо-

відальності, яка є базовою якістю і складовою соціальної компетентності людини, починаючи з дошкільного віку.

У психології поняття соціальної компетентності вперше було вжито в публікації О. П. Ветошкіна і З. З. Гончарова, а також у дисертаційній роботі А.Б. Кукліна. В цій роботі розглядається суть поняття соціальної компетентності, що трактується як “розуміння цільового призначення соціальних інститутів, норми стосунків та вміння особисто здійснювати соціальні технології” [12, 60–64].

Проблема соціальної компетентності полягає у спілкуванні, припускає готовність і вміння будувати контакт на різних психологічних дистанціях. В цілому соціальна компетентність у спілкуванні зазвичай пов'язана з оволодінням не якою-небудь однією позицією як найкращою, а з адекватним залученням до їхнього спектра. Гнучкість в адекватній зміні психологічних позицій – один з істотних показників соціальної компетентності у спілкуванні [4, 23].

Соціальна компетентність у всіх видах спілкування полягає в досягненні трьох рівнів адекватності партнерів – комунікативного, інтерактивного і перцептивного. Особистість має бути спрямована на отримання багатоманітної палітри психологічних позицій, засобів, які допомагають реалізувати самовираження партнерів. Реалізація особистістю своєї суб'єктивності у спілкуванні пов'язана з наявністю у неї необхідного рівня соціальної компетентності [8, 230].

Тому проблема соціальної компетентності у психології складається зі здібностей: 1) давати соціально-психологічний прогноз комунікативної ситуації, в якій належить спілкуватися; 2) соціально та психологічно програмувати процес спілкування, спираючись на своєрідність комунікативної ситуації; 3) здійснювати соціально-психологічне управління процесами спілкування в комунікативній ситуації [2, 89-93].

Загалом, аналізуючи психологічні основи досліджуваної нами проблеми, можна зробити висновок про наявні вікові можливості дошкільників у засвоєнні моральних цінностей, серед них і відповідальності. Дослідження педагогічних умов виховання, які проводились стосовно означеної проблеми, здебільшого орієнтувались на відповідальну поведінку в межах виконання обов'язку, ми ж розрізняємо рівні відповідальності дошкільників, акцентуючи увагу на динаміці формування ініціативної відповідальності, яка є базовою якістю і складовою соціальної компетентності людини, починаючи з дошкільного віку.

Зміст соціальної компетентності розкриємо через вихідну основу терміна “компетентність” – “compete”, що означає “знати”, “вміти” “досягати” та “відповідати”:

- “знати” – володіння знаннями, необхідними для здійснення соціальних технологій, які скеровують використання знань і вмінь;
- “вміти” – здатність особистості реалізовувати знання, вільно та свідомо самовизначатися як у внутрішньому духовному досвіді, так і у зовнішній соціальній дійсності;
- “досягати” – здатність здійснювати поставлені цілі в рамках закону, моралі та культури;
- “відповідати” – адекватність діяльності та поведінки особистості до вимог, які висувають до неї держава, соціум, родина та фах [7, 176].

Ці визначення у своїй сукупності спонукають до проявів просоціальної поведінки, яка є важливою складовою соціальної компетентності. Тому така відповідальність проявляється у вмінні особистості здійснювати свої обов’язки, права, повноваження на відповідному соціальному та культурному рівнях [1, 15-24].

У кандидатській роботі М. Докторович виділяє структуру соціальної компетентності, що включає комунікативну і вербальну компетентність, соціально-психологічну компетентність і міжособистісну орієнтацію, его-компетентність і, власне, соціальну компетентність (оперативну компетентність). Пропонуються такі види соціальної компетентності:

- оперативна соціальна компетентність – знання про соціальні інститути та структури, їхніх представників у суспільстві; уявлення про функціонування соціальних груп, сучасної кон’юнктури, широти і вимог сучасного репертуару рольової поведінки, вимірюється загальна соціальна орієнтація та обізнаність [13, 53-58];
- вербальна компетентність – доцільність висловів, облік контексту і підтексту вислову, відсутність труднощів у письмовій мові, варіативність інтерпретації інформації, хороша орієнтація у сфері оцінних стереотипів і шаблонів, множинність сенсів понять, що вживаються, і метафорична мова. Прикладом вербальної компетентності може бути діяльність перекладача, що синхронно перекладає усну мову [11, 320];
- комунікативна компетентність – володіння складними комунікативними навичками та вміннями, формування адекватних умінь в нових соціальних структурах, знання культурних норм і обмежень у спілкуванні, знання звичаїв, традицій, етикету у сфері спілкування, дотримання пристойності, вихованість; орієнтація в комунікативних засобах, властивих національному, становому менталітету [6, 56-75];

- соціально-психологічна компетентність – міжособистісна орієнтація; уявлення про різноманітність соціальних ролей і способів взаємодії; уміння вирішувати міжособові проблеми; вироблені сценарії поведінки у складних, конфліктних ситуаціях [5, 24];
- его-компетентність – важлива складова соціальної компетентності: усвідомлення своєї національної, статевої, станової, групової приналежності, знання своїх сильних і слабких сторін, своїх можливостей і ресурсів, розуміння причин своїх прорахунків, помилок, знання про механізми саморегуляції і уміння ними користуватися, практичні психологічні знання про себе.

Вищезазначена структура соціальної компетентності обумовила визначення її функцій: інформативної, атитюдної, життєво-футурологічної, рефлексивної, комунікативної, діяльнісної.

Інформативна функція передбачає наявність знань про способи діяльності, ставлення до соціальних об’єктів та оточуючого середовища.

Атитюдна функція характеризується наявністю суб’єктивно ціннісних орієнтацій, що визначають соціально прийнятні форми поведінки.

Сутність *життєво-футурологічної* функції полягає у здатності проектувати власні дії, майбутнє та передбачати наслідки власної поведінки. *Рефлексивна* функція спрямована на самоаналіз і самооцінку дій та вчинків. *Комунікативна* функція визначається вмінням ефективної взаємодії з оточуючими людьми. *Діяльнісна* функція передбачає практичне застосування набутого досвіду як опосередкованого, так і безпосереднього.

Ми можемо помітити, що вербальна і комунікативна компетентність виступають в єдності, обумовлюючи кращу пристосованість до важких ситуацій. Соціальна компетентність – основне поняття, яке має тимчасові, історичні рамки. Застосовується для вироблення поведінкових сценаріїв, що відповідають новій соціальній дійсності і очікуванням партнерів у взаємодії.

Цікавим є визначення дослідників, які розглядають соціальну компетентність як універсальну здібність особистості, що інтегрує в собі розуміння соціальної дійсності та наявність соціальних знань і вмінь, необхідних для результативного розв’язання практичних соціальних завдань, а саме: робити власний вибір та ризикувати, адаптивно сприймати себе у часі, жити, не порушуючи норми суспільства, будувати свій життєвий проект, виходячи із власних індивідуальних цінностей, і проектувати його у майбутнє.

Гуманістична криза людства в цілому і нашого суспільства зокрема досить різко позначилась на процесах соціалізації найменш пристосованої частини суспільства – дітей. Особистість дитини у процесі виховання ніби “розпадається” на окремі частини (інтелект, душа, естетичні смаки, моральність), в результаті дитина підготовлена до школи у розумовому, фізичному, естетичному, мотиваційному планах та соціальному, всеж лишається недостатньо розвинутою. Звідси – невпевненість у правильності, моральний дискомфорт, негативізм (агресивність, упевненість або інфантилізм і замкнутість тощо).

Як зазначають автори Базового компонента дошкільної освіти, сьогодні на часі проблеми окультурення життя, створення людяного суспільства, формування в нього позитивного мислення, душевної рівноваги, конструктивної поведінки, свідомості й відповідальності.

Головна мета національної дошкільної освіти – створити сприятливі умови для особистісного становлення і творчої самореалізації кожної дитини, формування соціальної компетентності. Соціальна компетентність як інтегральна характеристика особистості уособлює цілісний підхід до дошкільника, його розвитку, виховання та навчання.

Недослідженими залишаються такі аспекти проблеми, як різні програми дитячих садків соціальної компетентності, а, саме – вплив різних програм дитячих садків (Монтесорі, Вольдорські звичайна програма дитячого садка) на розвиток соціальної компетентності.

Програма Монтесорі передбачає самостійне формування дитини без безпосереднього впливу з боку вихователя. Вольдорські дитячі садки формують дитину як особистість через індивідуальний підхід до виявлення розвитку особистісних рис характеру. Реалізуються ідеї “вільного виховання” і “гуманістичної педагогіки” з використанням спеціально розроблених заходів, зважаючи на темп розвитку кожної окремо взятої особистості.

Звичайні дитячі садки, де закладається основа для подальшої освіти, ще й досі керуються іншим поглядом на це питання. Вважають, що інтереси дитини потрібно скеровувати на взаємодію з оточуючими. Але тут виникає необхідність у високому рівні професійної кваліфікації вихователів, які своїми діями не завдали б шкоди.

В наш час частіше трапляється дошкільна освіта вдома, де дитина менше взаємодіє з однолітками. У психології залишається недослідженим вплив дошкільної освіти на взаємини та пристосованість до соціуму, що виникають у подальшому житті.

Отже, можемо зробити висновок, що різні погляди на соціальну компетентність залежать від галузі науки, з точки зору якої вона розглядається. Так, психологи роблять акцент на психологічних

особливостях індивіда, педагога – на міжособистісній взаємодії та відповідальності, соціологи підкреслюють можливість впливу на широкий соціум, філософи виділяють адекватність стосовно соціальної дійсності, політики розглядають соціальну компетентність як громадянське явище.

Щодо програм дитячих садків, спрямованих на розвиток соціальної компетентності, то ця проблема потребує дослідження та має практичне значення. Це може вплинути на оптимізацію підходів до формування взаємовідносин у групі та швидкої адаптації до шкільного колективу.

Список використаних джерел

1. Архипова С.П. Професійна компетентність і професійність соціального працівника: сутність і шляхи розвитку // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2004. – №2. – С. 15-24.
2. Васильков В. М., Василькова О. І. Професійне становлення особистості як об'єкт міждисциплінарного аналізу // Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції “Методологія сучасних досліджень соціальних, економічних та психологічних проблем регіону”, м. Донецьк, 22 лютого 2000 року. – Донецьк, 2000 – С. 89-93.
3. Гриценко В. І. Проблемно-орієнтовані інформаційні простори в глобальній моделі інформатизації / В. І. Гриценко, М.І. Вовк, А. Б. Котова // Науково-технічна інформація. – 2001. – №1-2. – С. 21-23.
4. Деркач А. А., Кузьміна Н. В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма. – М.: РАУ, 1993. – 23 с.
5. Життєва компетентність особистості // Науково-методичний посібник / За ред. Л.В.Сохань, І.Г.Єрмакова та ін. – К.: Богдана, 2003. – С. 24.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 56-75.
7. Исламгалиев Э.Г. Профессиональная компетентность педагога: социологический анализ / Дис. канд. социолог. наук. – Екатеринбург, 2003. – 176 с.
8. М'ясоїд З. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 2000. – С. 230.
9. Носков В. И., Кальянов А. В., Мирошниченко О. В. и др. Инновационные технологии в гуманитарном вузе / Под ред. проф. В. И. Носкова. – Донецк: ООО “Лебедь”, 2002. – 288 с.

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 “Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра”. – К., 2006. – 25 с.
11. Русова С. Вибрані педагогічні твори: У 2 кн. / За ред Є.І.Коваленко; Упоряд., прим. Є.І.Коваленко, І.М.Пінчук. – Кн.2 –К.: Либідь, 1997. – 320 с.
12. Социальная компетентность. – С.-Пб: Детский кризисный фонд Гумерова, 1999. – С. 432.
13. Трубочева С.В. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі / Компетентністний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: “К.І.С”, 2004. – С.53-58.
14. Шишов С. Е., Агапов И. Г. Компетентностный подход к образованию: прихоть или необходимость? // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2002. – № 2, март–апрель. – С. 60–64.

The problems of social competence are considered in different scientific spheres: policy, psychology, pedagogics, sociology and philosophy. Functions, maintenance and structures of social competence are selected and described. Influence of the different programs of preschool education is also examined on forming of social competence of children.

Keywords: socialization, skills of co-operation, self-realization, feeling, intercourse, verbal competence, operative social competence, communicative competence, ego-competence.

Отримано: 8.02.2010

УДК 159.9:316.45

О.В.Павлова

Спотворення інформації в міжособовій взаємодії в контексті загальнолюдських цінностей

У статті висвітлюється явище спотворення інформації в процесі міжособової взаємодії. Розглядаються основні підходи до визначення поняття дезінформації, аналізуються існуючі погляди на природу та

чинники транслявання викривлених даних, зокрема акцентується увага на моральному аспекті передачі хибної інформації комунікатором.

Ключові слова: спотворення інформації, обман, неправда, дезінформація, обман задля блага, добросесний обман.

В статті освітається явлення искаження информации в процессе межличностного взаимодействия. Рассматриваются основные подходы к определению понятия дезинформации, анализируются существующие взгляды на природу и факторы трансляции искривленных данных, в частности акцентируется внимание на моральной стороне передачи ложной информации коммуникатором.

Ключевые слова: искажение информации, обман, ложь, дезинформация, обман во благо, добродетельный обман.

Взаємодія з іншими людьми відіграє визначну роль у житті кожного члена суспільства. Людину формує середовище, яке її оточує; у спілкуванні вона набуває основних характеристик, цінностей, установок; формуються її психічні явища і процеси. Соціалізація особистості є рушійною силою психічного розвитку та самовизначення.

У людських взаєминах, в осягненні того, як особистість впливає на групу і група на особистість, велике значення мають сприймання і розуміння людьми один одного. Вони завжди наявні в контактах людей і є настільки ж природними для них, як і задоволення буденних потреб.

Перебуваючи в соціумі, людина прагне не лише уваги до себе з боку інших людей, а й певного ставлення до себе. При цьому люди іноді видають себе не такими, якими вони є насправді. Однією з причин є те, що ми бажаємо отримати схвалення з боку оточуючих. У повсякденному спілкуванні люди не є пасивними об'єктами сприймання оточуючих, а в переважній більшості випадків намагаються показати себе в найбільш позитивному вигляді, тобто приховати одні риси та повернути увагу до інших своїх особливостей. По суті, людина вдається до спотворення інформації стосовно себе, використовує неправду.

Виходячи з позицій загальнолюдських цінностей, використання правди є більш схвальним, ніж будь-яка дезінформація, однак не можна стверджувати, що правда завжди є найкращим вибором. У багатьох ситуаціях люди керуються іншими категоріями, виходячи з власного розуміння ситуації. Неправда є соціально-психологічним компонентом життєдіяльності людини в соціумі, виконуючи різноманітні і часто досить конструктивні функції (використання плацебо в лікуванні, приховування інформації для уникнення паніки, використання неправди для розкриття або знешкодження